

Taskforce Handicap en Samenleving

**Vier jaar Taskforce Handicap en Samenleving
1 april 2004 – 31 maart 2008**

E I N D V E R S L A G

VOORWOORD

De Taskforce Handicap en Samenleving heeft de afgelopen vier jaar veel opgepakt en aangepakt. Hierover zijn regelmatig rapportages uitgebracht. In totaal zijn dat er 10 geweest. Deze slotrapportage bestaat uit twee grote onderdelen. Er is voor gekozen om selectief verslag te doen van de activiteiten. Per onderwerp is er steeds een activiteit uitgelicht of een samenhangend geheel van activiteiten. De reden hiervoor is dat het gaat om een aansprekend voorbeeld dat laat zien hoe je aan het begrip 'participatie' inhoud kunt geven. In 2008 verschijnt het laatste product: de brochure voor de chauffeurs van het openbaar vervoer met informatie hoe zij het reizen door reizigers met een handicap makkelijker en comfortabeler kunnen maken. Naast de beschrijving van activiteiten zijn ervaringen opgenomen zoals de leden die de afgelopen vier jaar hebben waargenomen. Uiteraard is een totaaloverzicht van alles dat gedaan is als bijlage integraal opgenomen.

Een speciaal woord van dank wil ik op deze plaats uitspreken aan de medewerkers van het bureau. Onder de enthousiaste leiding van de secretaris, Martijn da Costa, is in de afgelopen vier jaar veel werk verzet. Altijd kon ik op hen terugvallen en ik heb dit als een uitstekende en plezierige ondersteuning en samenwerking ervaren.

De Taskforce Handicap en Samenleving heeft veel deuren en harten geopend - er is metterdaad bij velen al sprake van een verandering in mentaliteit mede omdat zij hun beelden konden bijstellen - maar er zijn er altijd nog te veel gesloten. De strijd om gelijke kansen en rechten voor gehandicapten is nog lang niet gestreden.

Hannie van Leeuwen,
Voorzitter

Juli 2008

INHOUD

VOORWOORD	3
INLEIDING	7
ACTIVITEITEN	9
Gelijke kansen	9
Beeldvorming.....	9
Empowerment.....	13
Non-discriminatie.....	17
Toegankelijkheid	21
Cultuur.....	21
Design for All.....	23
Horeca- en recreatievoorzieningen.....	27
Onderwijs.....	29
Rampen.....	31
Vervoer.....	33
Wonen.....	35
Informatie	37
Informatie en voorlichting.....	37
Het gebruik van nieuwe media.....	39
Effecten van ict voor mensen met een handicap.....	43
EEN INHOUDELIJKE TERUGBLIK	45
BORGING	49

BIJLAGEN	51
1. Instellingsbesluit, wijziging, verlenging.....	51
2. Namenlijst leden en bureaumedewerkers.....	57
3. Training – besloten gesprek met college – publiek debat 2005-2008.....	59
4. Overige debatten 2004-2008.....	63
5. Empowerment-activiteiten 2004-2008.....	67
6. Geïnitieerde en/of ondersteunde activiteiten.....	75
7. Ontwikkelde en uitgegeven producten.....	109
8. Media-aandacht van en over de Taskforce Handicap en Sa- menleving.....	111
9. Gebruik website.....	133

INLEIDING

De start in 2004

In dit eindverslag wordt de balans opgemaakt van vier jaar werken als Taskforce Handicap en Samenleving op basis van de in het Instellingsbesluit verwoorde doelstelling. De opdracht luidde: het realiseren van een mentaliteitsverandering in de maatschappij én het bevorderen van een actieve betrokkenheid van maatschappelijke partners bij het realiseren van de toegankelijkheid van de samenleving.

Vele voorbeelden maakten tot dan duidelijk, dat mensen met een beperking nog steeds onbedoeld en onnodig van deelname aan de samenleving werden uitgesloten. Overigens, ook vooroordelen, onnadenkendheid en onbegrip speelden hierbij een grote rol.

Dit alles kon uiteraard niet met één handomdraai blijvend veranderen. Het bevorderen van gelijke rechten en kansen voor mensen met een functiebeperking vraagt iedere dag opnieuw, decennia lang, nog een onevenredig grote inspanning. De 17 leden van de Taskforce Handicap en Samenleving hebben hun netwerk ingezet en via hun contacten het belang van gelijke rechten en het belang van een grotere participatie van mensen met een handicap benadrukt. Niettemin blijft het onderwerp taai en blijkt dat lang niet iedereen van de noodzaak van het geven van gelijke kansen en rechten in gelijke mate is doordrongen en overtuigd. Ook vandaag nog niet!

De grote verscheidenheid aan handicaps is hierbij eveneens bepalend.

Bij het vorige kabinet leefden vier jaar geleden hoge verwachtingen van het door de Taskforce Handicap en Samenleving onder de aandacht brengen van zoveel mogelijk goede praktijkvoorbeelden terzake van het opheffen en voorkomen van drempels voor mensen met een handicap. Ook maatschappelijke debatten zouden een goede bijdrage kunnen leveren.

Kortom, de Taskforce moest ervoor zorgen - aldus de toenmalige staatssecretaris in haar toespraak - dat het bij iedereen tussen de oren kwam, dat mensen met een beperking niet mogen worden uitgesloten, bewust noch onbewust.

De taken van de Taskforce Handicap en Samenleving

De zes taken, zoals genoemd in het Instellingsbesluit, werden ondergebracht in drie clusters, te weten "gelijke behandeling, toegankelijkheid en informatie" en vervolgens verwerkt in werk- en meerjarenplannen. Die zijn tevens in de zomer van 2004 nog door het veld getoetst. Sedertdien heeft de Taskforce steeds gewerkt volgens dat vaste stramien, waarvan slechts kon worden afgeweken voor bijzondere activiteiten, die om specifieke aandacht vroegen. Door van meet af aan deze helderheid op basis van consensus te geven, kon ook worden volstaan met een gering aantal plenaire vergaderingen met alle leden. Dit schiep ook méér ruimte voor de vele uitvoerende acties, waarbij de leden op basis van deskundigheid in een bepaald cluster konden worden ingezet.

Wij zijn er nog niet!

De Taskforce Handicap en Samenleving heeft zijn werkzaamheden afgerond, maar dat betekent niet dat de samenleving in alle facetten rekening houdt met mensen met een handicap. Zoals hiervoor betoogd, blijft dat een taai, arbeidsintensief en langdurig proces.

Een hernieuwde appèl op alle burgers, maar ook op de gehandicapten zelf en hun ondersteuners blijft dan ook noodzakelijk.

De lokale platforms moeten de komende jaren veel meer een afspiegeling worden van alle gehandicapten op lokaal niveau. Dat vraagt om onderlinge solidariteit. Niet alleen de mensen met een rolstoel, de blinden en doven, maar evenzeer degenen met onzichtbare handicaps en verstandelijk gehandicapten moeten betrokken worden en willen meedoen!

Terecht moeten de platforms voor dit moeilijke karwei op professionele ondersteuning kunnen rekenen. Het vergt van deze professionele ondersteuners een nog grotere bereidheid tot samenwerking dan tot dusverre. Met gelijkblijvende middelen kunnen we véél méér doen. Ook blijken gemeenten met creatieve en inhoudelijke oplossingen te komen die door de VNG kunnen en moeten worden uitgedragen.

Voor de Rijksoverheid zijn twee boodschappen belangrijk.

Onder voorgaande kabinetten is de toegezegde wetgeving om de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronisch ziekte uit te breiden aanzienlijk vertraagd. Er zit nu weliswaar weer beweging in, maar het tempo moet beslist nog méér worden opgevoerd. De mensen met een handicap hebben er recht op dat de noodzakelijke wetgeving in déze kabinetsperiode wordt afgerond. Daarbij moet onder meer worden gedacht aan het onderwerp gelijke behandeling met betrekking tot goederen en diensten.

De tweede boodschap luidt dat in de afgelopen periode de Taskforce Handicap en Samenleving, hoewel het nadrukkelijk niet de opdracht was, bij veel departementen openingen heeft gemaakt om te komen tot een integraal gehandicaptenbeleid. Veel staat echter nog in de steigers, dat dientengevolge ook nog niet kon worden geborgd. De staatssecretaris van VWS wordt opgeroepen om de coördinatie nog nadrukkelijker op zich te nemen. In de afgelopen jaren is weliswaar gebleken dat er een goede wil is bij de departementen, zelfs enthousiasme en dat er goede resultaten bereikt kunnen worden, maar dat het essentieel blijft inhoudelijke afstemming tot stand te brengen.

Een schrijnend voorbeeld van kansen die niet worden gegrepen en benut is op het brede terrein van arbeid. Het is buitengewoon droevig dat arbeidsgehandicapten nog steeds niet profiteren van het herstel van de Nederlandse economie en dat dit mede moet worden gezocht in een soms onwillige houding maar vooral ook gebrek aan kennis van en bij de werkgevers. En waarom blijft de toegankelijkheid van vele voorzieningen en het openbaar vervoer nog steeds zo achter? De overheid dient heldere beleidsprioriteiten te stellen en een integraal beleid te voeren.

Discrepantie

De Taskforce Handicap en Samenleving heeft zijn werkzaamheden uitgevoerd met een zeer bescheiden budget. De 17 leden hebben als vrijwilligers de verschillende werkzaamheden uitgevoerd. Gelet op de maatschappelijke, morele en politieke importantie van het onderwerp *'inclusief denken en doen in relatie tot mensen met een handicap'* is het bijzonder kwalijk dat de financiële middelen beperkt waren.

Toch is er een en ander bereikt respectievelijk in gang gezet.

ACTIVITEITEN

Gelijke kansen

Beeldvorming

Activiteit

Bij beeldvorming zijn door de Taskforce Handicap en Samenleving twee "spraakmakende" activiteiten ondersteund. Twee zeer verschillende activiteiten, maar beide kenmerkend voor een specifieke groep. Het betreft:

- DVD Ben jij gek?!
- Mis(s) Verkiezingen.

Materialen uit het lespakket 'Ben jij gek?!' Foto: Sue van Soest.

Wat is het?

DVD 'Ben jij gek?!'

In het eerste jaar van de Taskforce Handicap en Samenleving is het idee ontstaan om een (tv)serie te maken over mensen met onzichtbare handicaps. Dit idee werd samen met het lid Paul Fentener van Vlissingen en SkyHighTV ontwikkeld. In de loop van het tweede jaar hoorde de secretaris, Martijn da Costa op Radio 1 dat het Nationaal Fonds Geestelijke Volksgezondheid (NFGV) een project voor het MBO had ontwikkeld 'Ben jij gek?!'.

Dit project was in oktober 2005 op een ROC te Utrecht van start gegaan. In het project richten jongeren met een psychische handicap zich tot hun leeftijdgenoten 'in de klas'.

Naar aanleiding van het radiobericht is contact gezocht met het NFGV. Omdat de aanpak en opzet goed aansloot bij de aanvankelijke ideeën van het lid Paul van Vlissingen en SkyHighTV werd op voorstel van de secretaris bezien of op basis van het bestaande project een 'verdieping' kon worden gemaakt. Er werd aan gedacht om op basis van de ervaringen met het project een DVD uit te brengen.

Het Fonds Psychische Gezondheid (FPG en tot 1 januari 2006 het NFGV) stond open voor samenwerking en het idee een DVD te ontwikkelen. In samenwerking met het FPG, SkyHighTV en het lid Paul van Vlissingen werden, met financiële steun van laatstgenoemde, zes films op één DVD ontwikkeld waarop jongeren met een psychische beperking worden geportretteerd. De DVD is een aanvulling op het bestaande pakket.

Zes jonge bekende Nederlanders werkten mee aan het DVD-project. De BN-ers zijn een dag lang op stap geweest met jongeren met een psychische ziekte. Het ging om jongeren met ADHD, eetstoornis, depressie, angststoornis, schizofrenie of dwangstoornis. Hun bevindingen zijn vastgelegd in zes korte films. Deze films vormen met een tentoonstelling, posters en freecards, lesbrieven en de website benjijgek.nl een lespakket dat scholen kunnen bestellen.

Met de presentatie van de DVD op 26 september 2007 werd dit project afgerond. Minister André Rouvoet (Jeugd en Gezin) nam het eerste exemplaar van het film-pakket in ontvangst tijdens de DVD presentatie van het project 'Ben jij gek?!' op 26 september 2007. De dochter van wijlen Paul Fentener van Vlissingen, Alicia Fentener van Vlissingen was bij de presentatie aanwezig.

Met wie?

Fonds Psychische Gezondheid.

SkyHighTV.

Paul Fentener van Vlissingen en zijn erven.

Effect

Het project heeft tot doel om jongeren op scholen te vertellen over de effecten van een psychische beperking en wat dat voor jongeren met een psychische beperking en de omgeving betekent. Het draagt bij aan het begrip voor en beeldvorming over jongeren 'met een onzichtbare handicap'.

Borging

Het project in het algemeen en de DVD in het bijzonder draagt bij aan een betere beeldvorming van jongeren met een onzichtbare handicap.

Het lespakket blijft bestelbaar bij het Fonds Psychische Gezondheid.

Meer informatie

www.fondspsychischegezondheid.nl/jongerenproject-ben-jij-gek.10.html

www.benjijgek.nl

Wat is het?

Mis(s) Verkiezing

In het eerste jaar van de Taskforce Handicap en Samenleving heeft ambassadeur Lucille Werner, televisiepresentatrice, een idee voorgelegd. Het doel was na te gaan of de Taskforce Handicap en Samenleving inhoudelijk betrokken wilde worden bij een nieuw televisieprogramma. Het zou een programma worden waarin jonge vrouwen met een lichamelijke handicap konden strijden om de titel 'Mis(s) 2006'. Het thema 'empowerment' werd als een rode draad uitgewerkt.

Lucille Werner, Roos Prommenschenkel en Jaap Jongbloed.

Binnen de Taskforce Handicap en Samenleving is stevig gediscussieerd over het voorstel van Lucille Werner voor het programma de Mis(s) Verkiezing, maar uiteindelijk is - op voorstel van de leden met een handicap - ingestemd om het idee en het programma te ondersteunen. Twee aspecten voerden de boventoon in die discussie: ook voor heel veel jonge vrouwen met een beperking is deelnemen aan een Mis(s) Verkiezing de ultieme droom - een droom die ze anders nimmer zouden kunnen verwezenlijken - en het zou een prima katalysator zijn om het debat over beeldvorming, gelijkwaardigheid en participatie aan te zwengelen.

Voor de Taskforce Handicap en Samenleving was dit laatste het belangrijkste argument om het idee te ondersteunen. Het Taskforcelid Yolanda Koster werd nauw betrokken bij de voorbereiding van het programma.

Op 31 mei 2006 zond de TROS de Mis(s) Verkiezing 2006 gedurende 90 minuten live uit. Lucille Werner en Jaap Jongbloed verzorgden de presentatie.

Twaalf finalisten met een zichtbare lichamelijke handicap streden met elkaar om de titel Mis(s) 2006 én tegen het vooroordeel dat gehandicapten geen 'babes' kunnen zijn. Winnares Roos Prommenschenkel mocht zich ambassadeur van Onbeperkt Nederland noemen. Zij heeft een jaar lang haar rol vervuld om het empowerment en de kansen van mensen met een handicap in de samenleving te vergroten en de beeldvorming rond mensen met een handicap in de samenleving te veranderen.

Volgens Kijk- en Luisteronderzoek hebben 1,8 miljoen kijkers het programma gezien en er mag aangenomen worden dat de uitzending in vele huiskamers leidde tot discussie.

Ambassadeur Onbeperkt Nederland

Er is een website van de ambassadeur Onbeperkt Nederland. Hierop was uitgebreid de achtergrond en het verloop van de Mis(s) Verkiezing te lezen. Roos Prommenschenkel stelde zich voor en vertelde waarom ze heeft meegedaan aan de Mis(s) Verkiezing. Daarnaast kwamen haar taken als ambassadeur aan bod. Ook stond haar agenda op de website en hield ze een weblog bij over haar activiteiten als ambassadeur Onbeperkt Nederland.

In samenwerking met het Revalidatiefonds en Eye2Eye Media is een documentaire gemaakt waarin de ambassadeur een jaar lang is gevolgd. De uitzending vond plaats op 4 en 5 juni 2007. Dit was voorafgaande aan de tweede uitzending van de Mis(s) Verkiezing.

Op 6 juni 2007 vond de uitzending van de tweede Mis(s) Verkiezing plaats. Reni de Boer werd winnares van de Mis(s) Verkiezing 2007. Zij mag zich eveneens een jaar lang ambassadeur Onbeperkt Nederland noemen. Reni de Boer wil

zich inzetten voor uitbreiding van de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronisch ziekte. Verder kreeg zij een jaarcontract bij modellenbureau Elite.

De Taskforce Handicap en Samenleving ondersteunde ook deze verkiezing. De Mis(s) 2007 en tevens ambassadeur Onbeperkt Nederland, Reni de Boer, geeft een eigen vervolg aan de website www.ambassadeuronbeperktNederland.nl.

Met wie?

Lucille Werner Foundation.

Eye2Eye Media.

Revalidatiefonds.

Effect

Al ver voor de uitzending van de eerste Mis(s) verkiezing op 31 mei 2006 werd gediscussieerd over deze verkiezing. Dat gebeurde in de media, zoals de Telegraaf maar ook in universiteitsbladen waar kandidaten een opleiding volgden. Ook binnen organisaties in de gehandicaptensector en ongetwijfeld in vele huiskamers werd gediscussieerd of het nu "nodig was om jonge vrouwen met een zichtbare handicap bloot te stellen aan de harde wereld van een Mis(s) Verkiezing".

De hoge kijkdichtheid, de complimenten na afloop van de show, het baanbrekende werk van de ambassadeur Onbeperkt Nederland, de vele discussies hebben er allemaal toe geleid dat Nederland 'anders' is gaan kijken naar mensen (jonge vrouwen) met een handicap. Een vervolg kon dan ook niet uitblijven.

Bij de tweede Mis(s) Verkiezing op 31 mei 2007 was er, logischerwijs, minder media-aandacht, maar de aandacht die ook de tweede show kreeg, hield de discussie gaande.

Borging

De Mis(s) Verkiezingen hebben bijdragen aan een positieve beeldvorming over jonge vrouwen met een zichtbare lichamelijke handicap.

Meer informatie

www.ambassadeuronbeperktnederland.nl

<http://tros.nl/index.php?id=1039>

www.lucillewernerfoundation.nl

www.renideboer.nl

Empowerment

Activiteit

Training, besloten gesprek tussen college van B en W en lokaal platform en publiek debat.

Aankondiging debat Heerde.

Foto: E. Simens.

Wat is het?

Eén van de activiteiten die de Taskforce Handicap en Samenleving heeft geïnitieerd is het organiseren van debatten in samenwerking met lokale platforms voor mensen met een handicap. Hiermee werd een instrument geboden om de lokale problematiek voor mensen met een handicap breed onder de aandacht te brengen. Door de debatten op lokaal niveau te voeren, kwam in ieder debat de 'couleur locale' duidelijk naar voren. Het project 'Debat' bestond uit drie onderdelen:

1. De training 'Overtuigend (in)spreken'.
2. Een besloten gesprek tussen het lokale platform en het college van burgemeester en wethouders onder voorzitterschap van een lid van de Taskforce Handicap en Samenleving.
3. Een publiek debat.

1. Training 'Overtuigend (in)spreken'

In 2005 werd een pilot 'leren debatteren' aan een aantal lokale platforms gegeven. De training werd verzorgd door het Nederlands Debat Instituut en voorzag duidelijk in een behoefte. In de training kregen de deelnemers adviezen over en ondersteuning bij hun rol als lokale belangenbehartigers voor mensen met een handicap, zodat zij zich sterker voelden. Hierdoor konden zij meer politiek gevoel ontwikkelen en hun persoonlijke communicatieve vaardigheden verbeteren. Dit alles kon samengevat worden onder het begrip 'Empowerment van belangenbehartigers'. Uit evaluaties bleek dat individuele leden die aan de training hadden deelgenomen zich inderdaad sterker voelden bij het inspreken tijdens een raadsvergadering of als zij een gesprek aangingen met de wethouder.

2. Besloten gesprek tussen leden van het lokale platform en het college van burgemeester en wethouders

Het besloten gesprek, onder voorzitterschap van een lid van de Taskforce Handicap en Samenleving, kon gezien worden als een informeel gesprek. Dit wilde niet zeggen dat het een vrijblijvend gesprek was.

Het gesprek werd goed voorbereid door leden van het lokale platform, de Taskforce Handicap en Samenleving en het Programma VCP. Het college en het platform spraken met elkaar over de inclusieve samenleving. Op de agenda stonden onderwerpen die betrekking hadden op het gemeentelijke beleid

in relatie tot mensen met een handicap. De nadruk werd gelegd op andere terreinen dan zorg, om te laten zien dat mensen met een handicap gewone burgers zijn met dezelfde wensen en dat zij niet alleen een object van zorg zijn. Zo werden leden van het college zich bewust dat binnen iedere portefeuille aandacht nodig is voor deze specifieke groep. Of het nu gaat om rampenbestrijding, vervoer, wonen, etc.

3. *Publiek debat*

Aansluitend aan het besloten gesprek met het college hield het lokale platform een publiek debat in de gemeente. Hiervoor werden o.a. raadsleden, maatschappelijke organisaties, hulpverleningsdiensten, directeuren van scholen, directeur van de wooncorporatie, winkeliersverenigingen en uiteraard burgers (met en zonder een handicap) uitgenodigd. De wethouder die de Wmo in portefeuille had, was altijd bij het publiek debat aanwezig en vaak waren ook andere collegeleden aanwezig.

Het debat werd voorbereid door leden van het platform, de Taskforce Handicap en Samenleving, het Nederlands Debat Instituut en het Programma VCP. Het debat stond onder leiding van een debatleider van het debatinstituut, die een juist verloop en een goede sfeer bewaakte. Tijdens het debat werden 3 stellingen geponeerd.

Door een actieve deelname van mensen met een handicap werd bijgedragen aan een positieve beeldvorming en dus aan mentaliteitsverandering. Uit reacties tijdens het debat bleek vaak dat de drempels waar mensen met een handicap tegenaan lopen meestal een kwestie van onwetendheid zijn en niet van onwil bij mensen zonder functiebeperking.

Het feit dat de debatten juist de lokale situaties belichtten, maakten het voor velen, ook voor mensen zonder een handicap, aantrekkelijk. Het ging over zaken waarop men, via de gemeente, zelf invloed kan uitoefenen.

*Debat in samenwerking met Stichting Welzijn Doven Amsterdam.
Foto: Monique van Rooijen.*

Bij ieder debat was een panel aanwezig. Hierin zaten de wethouder Wmo, een lid van de Taskforce Handicap en Samenleving en de voorzitter van het lokale platform. Na iedere debatronde gaven de panelleden hun visie op het besproken onderwerp vanuit hun respectievelijke functies. Ook werd aandacht besteed aan de manier waarop het debat was gevoerd. Dit laatste was van belang omdat aan het einde van het debat een beker aan de "beste debater" werd uitgereikt.

In totaal zijn in 31 gemeenten debatten georganiseerd. Voor een totaaloverzicht van training, besloten gesprek en publiek debat zie bijlage 3.

Met wie?

De leden Van Leeuwen, Troost, Alma en Van den Berg.

Lokale platforms.

Programma VCP.

Nederlands Debat Instituut.

Effect

De lokale platforms voelden zich sterker in een gesprek met het college van B en W en bij het inspreken tijdens een raadsvergadering. Onder voorzitterschap van een lid van de Taskforce Handicap en Samenleving werden er vaak afspraken gemaakt hoe drempels geslecht kunnen worden zodat mensen met een handicap volwaardig in de samenleving kunnen participeren. Ook werden mensen met een handicap op hun eigen verantwoordelijkheid gewezen.

Lokale platforms werd de kans geboden zich duidelijk in hun gemeente te profileren.

Met dit project won de Taskforce Handicap en Samenleving op 28 juni 2007 de eerste Participatieprijs van het ministerie van BZK. Dit was een hoogtepunt én een bevestiging dat profilering van lokale platforms tot resultaat leidt.

Borging

In gemeenten waar een besloten gesprek en publiek debat hebben plaatsgevonden, worden lokale platforms vaker om advies gevraagd bij het ontwikkelen van beleid. Ook worden zij in een eerder stadium betrokken bij ontwerpplannen.

Meer informatie

Brochure "Wij doen mee, jij ook", een uitgave van de Taskforce Handicap en Samenleving.

Brochure "Wij praten mee, jij ook", een uitgave van de Taskforce Handicap en Samenleving.

Beide brochures zijn, zolang de voorraad strekt, aan te vragen via de website www.handicapensamenleving.nl.

Non-discriminatie

Activiteit

Stemmen voor en door iedereen.

Wat is het?

De Taskforce Handicap en Samenleving vindt dat hét ijkpunt voor een gelijkwaardige positie van iedereen is dat kan worden deelgenomen aan het stemproces als kenmerk van de democratie. De Nederlandse overheid biedt aan de individuele burger met een handicap echter niet de zekerheid dat hij zelfstandig zijn stem kan uitbrengen. Omdat er geen gegevens waren over de aard en mate van toegankelijkheid van stemlokalen in de 458 gemeenten kon daarop ook geen adequate actie worden ondernomen, terwijl er iedere verkiezingen weer problemen blijken te zijn.

Overleg team Inspectie Toegankelijkheid Stemproces, burgemeester Jan van Zanen van Amstelveen en Hannie van Leeuwen.

Door deze problematiek vanuit verschillende kanten onder de aandacht te brengen is er uiteindelijk in vier jaar tijd veel bereikt. Een overzicht:

- Het Overleg Lichamelijk Gehandicapten Amstelland (OLGA) vroeg begin 2005 subsidie aan voor het opzetten van een empowerment-activiteit. OLGA kreeg financiële steun voor het ontwikkelen en uitgeven van de PARTIJEN-TEST. Hiermee konden de partijprogramma's voor de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2006 getoetst worden op de mate waarin de belangen van mensen met een functiebeperking daarin waren opgenomen.
- In februari 2006 riep voorzitter Hannie van Leeuwen alle lokale platforms per brief op om de punten, genoemd in de brochure 'Toegankelijkheid van stembureaus' tijdens het stemmen te controleren. Klachten en/of gebreken konden gemeld worden bij de Taskforce Handicap en Samenleving.

De respons op deze oproep was niet groot. Sommige respondenten meldden dat zij met hun rolstoel in het stembureau kunnen en dat er dus geen problemen waren met de toegankelijkheid in hun gemeente!

- Samen met het Landelijk Bureau Toegankelijkheid (LBT), Makkers Unlimited en het Programma VCP werden activiteiten ontwikkeld om het stemproces toegankelijker te maken. Dit heeft zowel publiciteit gegenereerd als het recht voor iedereen om te kunnen stemmen opnieuw op de agenda gezet.
  - *Inspectieteam stembureaus Uithoorn*

Op dinsdagochtend 7 maart 2006 heeft een 'Inspectieteam Toegankelijkheid Stemproces' drie stembureaus in Uithoorn bezocht. Er is gekeken of mensen met een handicap gebruik kunnen maken van hun burgerrechten door zelfstandig hun stem uit te brengen. De burgemeester van Uithoorn ontving uit handen van de voorzitter van OLGA, een oproep aan alle Nederlandse gemeenten om voor de volgende verkiezingen met structurele oplossingen te komen. Onvoldoende toegankelijke stemlokalen en het niet beschikbaar zijn van een stemcomputer hinderen in ons land veel mensen met een functiebeperking bij het uitbrengen van hun stem. Het inspectieteam bestond uit mensen van OLGA, medewerkers van Makkers Unlimited, het LBT en de Landelijke Federatie Belangenverenigingen 'Onderling Sterk'. De actie werd ondersteund door de Taskforce Handicap en Samenleving, waarvan Hans Dijkstal als vice-voorzitter en William Westveer als lid aanwezig waren. Uithoorn was in deze actie als willekeurige gemeente gekozen.
  - *Draaiboek Toegankelijkheid Stemproces*

Op verzoek van de Taskforce Handicap en Samenleving ontwikkelde OLGA een draaiboek gebaseerd op de PARTIJEN-TEST, hun ervaringen en ideeën. Met behulp van dit draaiboek kunnen lokale organisaties eraan werken om de verkiezingen in hun gemeente(n) toegankelijk te maken voor iedereen met een functiebeperking, zowel lichamelijk, visueel of auditief als verstandelijk.
  - Informatie over de verkiezingen is niet voor iedereen toegankelijk en begrijpelijk. Stemmachines verdwijnen en het rode potlood komt terug. Stemlokalen bleken in het verleden vaak niet toegankelijk. Redenen voor de CG-Raad om zorgen te hebben over het gehele stemproces. Daarom opende de CG-Raad een speciaal meldpunt op de dag van de Tweede Kamerverkiezingen op 22 november 2006 dat tot twee dagen erna bereikbaar was. Voorzitter Hannie van Leeuwen gaf 22 november 2006 het officiële startsein voor het 'Meldpunt toegankelijk stemproces'.
  - Vervolgens vertrok voorzitter Hannie van Leeuwen naar Amstelveen. Daar overhandigde zij aan burgemeester van Zanen een rapport met verbeterpunten voor de toegankelijkheid van stemlokalen in Amstelveen.
  - De afgelopen jaren heeft de Taskforce Handicap en Samenleving diverse acties rond de ontoegankelijkheid van stemlokalen en het stemproces ondersteund. Dit heeft ertoe geleid dat de Taskforce Handicap en Samenleving werd uitgenodigd om over de toegankelijkheid van het stemproces voor mensen met een handicap te praten met de Adviescommissie inrichting verkiezingsproces onder voorzitterschap van Frits Korthals Altes. De CG-Raad

en VIZIRIS (belangenorganisatie van mensen met een visuele handicap) zijn door de Taskforce Handicap en Samenleving gevraagd mee te gaan. Op 27 september 2007 vond de presentatie van het rapport '*Stemmen met vertrouwen*' van de Commissie Korthals Altes plaats. In dit rapport zijn de op- en aanmerkingen van de drie organisaties vrijwel geheel overgenomen.

Met wie?

Overleg Lichamelijk Gehandicapten Amstelland.
Landelijk Bureau Toegankelijkheid.
MakkersUnlimited.
Programma VCP.
CG-Raad.
Viziris.
Commissie Korthals Altes.

Effect

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft op 23 november 2007 een brief aan de Tweede Kamer gestuurd (Kamerstuk 31200 VII, nr. 26). Met deze brief reageert het kabinet op de conclusies en aanbevelingen uit '*Stemmen met vertrouwen*' en geeft het kabinet daarmee aan hoe het verkiezingsproces voor de toekomst ingericht zal worden:

- het kabinet zal in de nieuwe wetgeving regelen dat gemeenten verplicht zijn om (gespreid over de gemeente) stemlokalen aan te wijzen die toegankelijk zijn voor kiezers met beperkingen;
- de gemeenten moeten kiezers over de locatie van deze stemlokalen actief informeren;
- het kabinet zal, wanneer de nieuwe vorm van stemmen in het stemlokaal wordt ingevoerd, de stemprinters voorzien van audiovisuele hulpmiddelen zodat blinden en slechtzienden op de stemprinter hun keuze kunnen maken. Deze hulpmiddelen zijn tevens een uitkomst voor kiezers die niet kunnen lezen.
- voor kiezers, die niet direct in staat zijn om zich naar het stemlokaal te verplaatsen, blijft de mogelijkheid bestaan om een volmacht te verstrekken. Een antwoord op de vraag of er daarnaast voor deze specifieke groep nog een nieuwe vorm van stemmen moet worden ingevoerd, heeft het kabinet nog niet. Over de haalbaarheid van aanbevelingen gedaan door de Adviescommissie zal nader overleg plaatsvinden met de CG-Raad, de Taskforce Handicap en Samenleving en met Viziris.
- het voorstel om in het stemlokaal ook toe te staan dat het stembureau kiezers met een geestelijke gesteldheid ondersteuning biedt, zal worden betrokken bij de voorgenomen nieuwe wetgeving.

Borging

Het kabinet heeft zich gecommitteerd aan de aanbevelingen en conclusies van de Commissie Korthals Altes. Deze worden uitgewerkt in de voorgenomen nieuwe wetgeving.

Meer informatie

Kamerstuk II, 31200 VII, nr. 5.
Kamerstuk II, 31200 VII, nr. 26.

Toegankelijkheid

Cultuur

Activiteit

Toegankelijkheid van Culturele Instellingen: Een onderzoek.

Wat is het?

De Taskforce Handicap en Samenleving is van mening dat toegankelijkheid een basisvoorwaarde is voor deelname aan het maatschappelijk leven. Cultuur maakt daarvan een wezenlijk onderdeel uit. Om inzicht te krijgen hoe toegankelijk 'cultuur' is, zijn achttien culturele instellingen in Nederland onderzocht op bereikbaarheid, toegankelijkheid, bruikbaarheid en uitgangspunten. Deze instellingen moesten:

- verschillend van aard zijn,
- verspreid over het land liggen,
- verdeeld zijn over zes gemeenten,
- in grootte variërend zijn:
  - 0-50.000: Beverwijk en Brielle;
  - 50.000-90.000: Helmond en Hengelo;
  - > 90.000: Leeuwarden en Leiden.

De onderzochte instellingen zijn onder te brengen in de volgende categorieën: kerk, museum, historische binnenstad, bibliotheek, theater, bioscoop, jongeren-centrum, botanische tuin, historisch kasteel, muziekschool of kunstencentrum.

Met wie?

Een vijftal mensen met verschillende handicaps.
De directie van de onderzochte instelling.
Een architect.

Effect

Bij het onderzoek 'toegankelijkheid van culturele instellingen' werd uitgegaan van wat er al is in een instelling. Doordat werd uitgegaan van een positieve intentie, was de bereidheid van de benaderde instelling om mee te werken aan het onderzoek groot.

In overleg met het beheer werd gekeken naar wat er aan verbeteringen mogelijk was. Wanneer dat ingrijpende zaken betrof, werd geadviseerd om deze te combineren met andere (verbouwings)werkzaamheden.

Door de schouw gezamenlijk met (een vertegenwoordiger van) de directie, een vijftal mensen met verschillende handicaps en een architect te houden, kon eventueel onbegrip direct worden aangekaart en besproken. Dat werkte naar beide kanten – aanbieder en potentiële klant - heel verhelderend.

Instellingen bleken gevoelig voor de economische argumenten: toegankelijkheid werkt omzetverhogend, imago-verfrissend en leidt tot een groter gebruikersgemak voor iedereen, ook voor het personeel.

Toegankelijkheid voor iedereen, toegespitst op mensen met een handicap en ouderen komt hoger op de agenda te staan. Dat is ook nodig. 25% tot 30% van de Nederlanders heeft te maken met tijdelijke of permanente functiebependingen. Het aantal ouderen groeit sterk en omvat naar verwachting in 2010 ruim 30% van de bevolking.

Bibliotheek Beverwijk: één van de 18 op toegankelijkheid onderzochte culturele instellingen. Foto: Koos Pelsser.

Borging

In het onderzoeksrapport is een bijlage opgenomen: 'Inventarisatieoverzicht van gehanteerde uitgangspunten en afmetingen'. Dit overzicht geeft een indicatie van op korte of langere termijn mogelijk te treffen maatregelen. Instellingen kunnen aan de hand van die lijst een globaal inzicht krijgen in de mate van toegankelijkheid van hun accommodatie. Het overzicht besteed aandacht aan de volgende punten:

- Bereikbaarheid accommodatie.
- Toegankelijkheid en bruikbaarheid accommodatie.
- Informatievoorziening.
- Toiletruimte.
- Kleedruimte.
- Vluchtwegen.

Het onderzoeksrapport is te bestellen via de website van de Taskforce Handicap en Samenleving.

Meer informatie

www.handicapensamenleving.nl

Design for All

Activiteit

Het begrip 'Design for All' onder de aandacht brengen en breed uitdragen door middel van expertbijeenkomst, debat, expositie en workshops.

Wat is het?

- Op 26 september 2005 organiseerde KITTZ in opdracht van en in samenwerking met de Taskforce Handicap en Samenleving een expertbijeenkomst met als doel te werken aan een Manifest 'Naar een leefbare samenleving'. De bijeenkomst omvatte een aantal lezingen en een discussie over de zeven principes van Universal Design aan de hand van tien producten. Dagvoorzitter was Hans Dijkstal, vice voorzitter van de Taskforce Handicap en Samenleving. Na de discussie bleek dat de zeven principes over het algemeen herkenbaar waren, maar voor de ene productgroep beter toepasbaar dan voor de andere. Gepleit werd voor meer bekendheid van de uitgangspunten en duidelijke toelichting erop. Zowel de vraag om het bedrijfsleven en marketeers bij een volgende discussie te betrekken als de opmerkingen om aandacht te besteden aan emancipatie, flexibiliteit, diversiteit en maatvoering leidde tot de conclusie dat er behoefte was aan een vervolg op deze expertbijeenkomst. Evenals een concrete vertaling naar toepassing van de zeven principes van Universal Design door middel van het uitwerken van een manifest. Ook werd tijdens de bijeenkomst bewezen dat er veel behoefte is aan het uitwisselen van kennis en ervaring.

De uitkomsten van deze expertbijeenkomst resulteerde in een debat 'Captains of Industry' en een expositie/presentatie en workshops tijdens de 'Dutch Design Week'.

- Op zaterdag 21 oktober 2006 opende de Dutch Design Week met een debat Design for All in Eindhoven. Het ging over het ontwikkelen van producten die voor iedereen toegankelijk en bruikbaar zijn, want dit draagt bij aan een toe-

gankelijke samenleving waaraan iedereen zelfstandig kan deelnemen. Design for All is een ontwerpstrategie die economische kansen biedt voor het bedrijfsleven. De vraag was of Nederlandse ondernemers zich daarvan bewust zijn. Een panel van mensen uit het bedrijfsleven debatteerden met ontwerpers, ondernemers en vertegenwoordigers van belangen van consumenten. Een belangrijke conclusie die naar voren kwam, was dat ondernemers zich moeten gaan afvragen: *'Hoeveel potentiële klanten wil ik uitsluiten?'*. Erkend is dat het ontwerpen vanuit Design for All kansen biedt voor ondernemers waardoor ook de afzetmarkt flink kan groeien.

- In de week van 21 tot en met 29 oktober 2006 vond tijdens de Dutch Design Week in Eindhoven een nationale tentoonstelling plaats. KITTZ stond hier met een 'Hollandse Huiskamer' volgens het 'Design for All' principe. De Taskforce Handicap en Samenleving ondersteunde dit project. In de huiskamer werden goede voorbeelden van gebruiksvriendelijke ontwerpen getoond. Gedurende deze week organiseerde KITTZ, in opdracht van de Taskforce Handicap en Samenleving, twee workshops 'Ontwerpers ontmoeten gebruikers'. Het doel was te laten zien wat het nut is van het betrekken van (oudere) gebruikers bij het ontwerpproces. Elke workshop bestond uit een pannelleider, een master-ontwerper, 4 ontwerpstudenten van verschillende opleidingen en 6 oudere consumenten. In een van de workshops werd het ontwerpproces van de hoge drukpan doorlopen, waarbij interactie met de gebruikers (consumenten) voorop stond. Het resultaat van de workshops waren ontwerpschetsen voor het betreffende onderwerp.
Langslopende bezoekers konden zien wat er in de workshop gebeurde en konden desgewenst aanschuiven en deelnemen.

Met wie?

KITZ (expertbijeenkomst, debat en expositie).
Gemeente Eindhoven (debat).
Nederlands Debat Instituut (debat).

Effect

Men raakt steeds meer doordrongen van het feit dat het toepassen van 'Design for All' niet alleen de ondernemer extra omzet oplevert. Het maakt onze samenleving een stuk toegankelijker en comfortabeler voor iedereen en voorkomt dat groepen mensen zoals ouderen en mensen met een handicap worden buitengesloten.

Het uitwerken van een geselecteerd probleem of problemen in de fase van idee tot concepten, gebeurde in een voortdurende dialoog tussen de ontwerpstudenten en gebruikers. Ontwerpers en ontwerpstudenten zagen daardoor het belang en de meerwaarde in van het betrekken van (oudere) gebruikers bij het ontwerpproces.

Borging

In de verschillende opleidingen (zoals vormgeving, bouwkunde, ontwerpen, etc.) wordt meer aandacht besteed aan het 'Design for All' principe. Tijdens de Dutch Design Week kon het 'Manifest Design for All' ondertekend worden. Daarmee werd het 'Netwerk Design for All' opgericht dat als motto heeft: *Maak kennis met Design for All en draag bij aan gebruiksgemak, comfort en toegankelijkheid.*

Het netwerk wil bereiken dat gebruiksvriendelijk ontwerpen bewust wordt ingezet om zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie te bevorderen en zo bijdraagt aan een leefbare samenleving. Vilans (ontstaan uit een fusie tussen KITTZ, KBOH en NIZW Zorg) werkt een programma uit voor 2007/2008, waarin onder meer workshops, debatten en bijeenkomsten over Design for All voor professionals, eindgebruikers en een algemeen publiek worden opgenomen. Experts, organisaties, ontwerpopleidingen en bedrijven worden uitgenodigd om lid te worden van het Netwerk Design for All.

Meer informatie

www.design-for-all.nl

www.dutchdesignweek.nl

www.vilans.nl

Horeca- en recreatievoorzieningen

Activiteit

T-Tour: 12% van je omzet laat je niet lopen!

Wat is het?

Een campagne om horeca- en recreatieondernemers te wijzen op de toenemende vraag naar toegankelijke voorzieningen en hen te informeren over praktische mogelijkheden om voor iedereen gastvrij te zijn.

De campagne ging in april 2007 van start met drie themabijeenkomsten op locaties van voortrekkers, verspreid over het land. De hoogtepunten van deze bijeenkomsten werden op een informatieve Cd-rom vastgelegd en later dat jaar door Koninklijk Horeca Nederland en RECRON onder de leden verspreid.

Aanvullend is een website www.12procentvanjeomzet.nl ontwikkeld met informatie over praktische mogelijkheden om beter in te spelen op de specifieke wensen van mensen met beperkingen.

Aansluitend op de themabijeenkomsten is in het meinummer 2007 van het

ledenblad van Koninklijk Horeca Nederland een sfeerverslag gepubliceerd van de bijeenkomst in Oeffelt. In het juninummer 2007 van Recreatie is het voorpagina-artikel aan het thema integrale toegankelijkheid gewijd.

Op initiatief van het Revalidatiefonds is een bierviltje gemaakt met de tekst '12% van je omzet laat je niet lopen!' en een verwijzing naar de gelijknamige website.

Met wie?

Koninklijk Horeca Nederland.

RECRON.

LSR.

CG-Raad.

Revalidatiefonds.

Ministerie van Economische Zaken.

Effect

De meeste deelnemers aan de themabijeenkomsten hoefden niet meer overtuigd te worden van het economische en maatschappelijke belang van investeren in toegankelijkheid van horeca- en recreatievoorzieningen voor een groeiende groep ouderen, gehandicapten en chronisch zieken. De vraag van de deelnemers was vooral "hoe zorg ik voor een goede toegankelijkheid?". Om ondernemers hiermee op weg te helpen, werd de hand-out 'Gastvrij voor iedereen: informatie over eisen die mensen met beperkingen stellen aan bereikbaarheid, toeganke-

lijkheid en bruikbaarheid van recreatie en horeca' uitgereikt. Ook op de website www.12procentvanjeomzet.nl worden praktische oplossingen gegeven.

Naast cijfers en trends zijn op deze website de wensen van mensen met motorische beperkingen, visuele en/of auditieve handicaps, allergie en luchtwegklachten opgenomen. En de manier waarop horeca- en recreatieondernemers hun accommodaties en diensten gebruiksvriendelijker kunnen maken voor mensen met beperkingen.

Vervolgbijeenkomsten werden georganiseerd in Biezenmortel en Valkenburg aan de Geul in samenwerking met de plaatselijke ondernemersvereniging.

Op 22 november 2007 is er een afsluitende bijeenkomst geweest in Grou. Deze werd voorgezeten door de voorzitter van de Taskforce Handicap en Samenleving, Hannie van Leeuwen. De Commissaris van de Koningin in de provincie Friesland, Ed Nijpels, benadrukte het economische belang van toerisme waarbij rekening wordt gehouden met toeristen met een handicap. Hij gaf daar het startsein voor een investeringsbudget dat de provincie aan ondernemers en anderen ter beschikking stelt om de provincie nog meer toegankelijk te maken.

Borging

De website www.12procentvanjeomzet.nl biedt duidelijke en actuele informatie en geeft handreikingen voor het realiseren van totale toegankelijkheid.

Meer informatie

www.12procentvanjeomzet.nl

Onderwijs

Activiteit

XS2-SCHOOL.

Wat is het?

Een lespakket over handicaps en toegankelijkheid, gemaakt in het kader van een landelijke projectweek (13 t/m 17 maart 2006) voor groep 8 van het basisonderwijs waarin leerlingen mét en zonder handicap of chronische ziekte elkaar ontmoeten. Als aftrap van deze landelijke projectweek kreeg Minister Van der Hoeven op 6 maart het eerste lespakket van XS2-SCHOOL uitgereikt door Hannie van Leeuwen, voorzitter Taskforce Handicap en Samenleving en een aantal kinderen, die hadden meegewerkt aan de samenstelling van het lespakket.

Alle basisscholen ontvingen het lesmateriaal. In het project werd veelvuldig gebruik gemaakt van nieuwe media (website, DVD).

Het doel van het project was de kennismaking met en de bewustwording over handicaps bij kinderen stimuleren. Hiermee sloot dit project aan bij het inclusieve beleid van het kabinet.

Centraal in deze week stond de landelijke XS2-SCHOOL dag op woensdag 15 maart. Op deze dag namen kinderen – veelal samen met kinderen met een chronische ziekte of handicap – hun eigen school onder de loep. Aan de week, die voor het eerst werd georganiseerd, deden 145 scholen mee.

Minister De Geus maakte gebruik van de uitnodiging om kinderen op 15 maart te ondersteunen bij hun onderzoek. Hij bezocht de basisschool Villa Nova in Utrecht. Voor dit werkbezoek was Niels ook uitgenodigd. Niels is 23 jaar en aan een rolstoel gebonden.

Na het welkom werd door een aantal kinderen uitgelegd wat de bedoeling was van dit werkbezoek en wat de minister kon verwachten. Daarna werd een aantal leerlingen geblinddoekt en tijdens de rondgang door het schoolgebouw begeleid door de minister of een klasgenoot. De minister stelde tijdens de rondleiding veel vragen en vroeg regelmatig aan de geblinddoekte kinderen naar hun ervaringen tijdens de rondleiding.

Na de rondleiding was er tijd om vragen aan de minister en Niels te stellen. Tenslotte kreeg de minister een 'proefwerk' in gebarentaal. Tijdens deze demonstratie bleek dat gebarentaal een vak apart is!

Met wie?

Commissie het Werkend Perspectief.

Effect

De kinderen hebben iets geleerd over sociaal gedrag: over het omgaan met elkaar, over verschillen en overeenkomsten, gelijkheid, respect en zorgen voor elkaar. Uit onderzoek (NIPO, 2004) is gebleken dat zij zich op latere leeftijd beter op hun gemak voelen, minder onzeker zijn ten opzicht van mensen met een handicap of een chronische ziekte.

Daarnaast hebben zij hun eigen school op toegankelijkheid getoetst en de resultaten op de website XS2-SCHOOL gepresenteerd.

Het lesmateriaal kreeg vanuit het onderwijs én de gehandicaptenorganisaties zeer positieve reacties. Met name het praktische handelingsperspectief werd positief ervaren.

Borging

Het lespakket is aan 8500 basisscholen verstuurd en hiermee heeft het basisonderwijs een goed en werkbaar lespakket dat blijvend gebruikt kan worden.

Meer informatie

www.XS2-SCHOOL.nl

www.xs2-school.nl/hsv8/Handicap+_School_=__0.htm

Rampen

Activiteit

DVD 'Niet Bang Maar Voorbereid' en website www.crisis.nl.

Wat is het?

De perspresentatie van de DVD 'Niet Bang Maar Voorbereid' was op 30 november 2006 in gemeente De Bilt. Een film gemaakt in opdracht van de Taskforce Handicap en Samenleving, in samenwerking met het brandweerkorps gemeente De Bilt en het Gehandicaptenplatform De Bilt. De presentatie vond plaats in aanwezigheid van de plaatsvervangend directeur-generaal Veiligheid van het ministerie van BZK.

Aandacht voor mensen die minder zelfredzaam zijn op de website www.crisis.nl. Deze website maakt onderdeel uit van de landelijke campagne 'Denk vooruit' van het ministerie van BZK. Door het item 'Als u minder zelfredzaam bent: Niet bang maar voorbereid' aan te klikken wordt men geattendeerd dat het hebben van een beperking extra problemen met zich mee kan brengen bij grote of kleine rampen. Om te weten wat men zelf kan doen aan de eigen veiligheid kan de website www.nietbangmaarvoorbereid.nl opgevraagd worden. Op deze website kan iemand vragen beantwoorden waarna hij of zij een advies ontvangt voor het verbeteren van de eigen veiligheid. Daarnaast kunnen bezoekers van deze website tips uitwisselen.

Met wie?

DVD:

Brandweerkorps gemeente De Bilt.

Gehandicaptenplatform De Bilt.

Website:

Quintis.

Going Virtual.

Revalidatiefonds.

Brandweermannen helpen een rolstoelgebruikster.

Effect

De samenleving moet inclusief denken en doen. Het blijkt dat deze denkwijze op het terrein van brandveiligheid en calamiteiten niet of zeer onvoldoende aanwe-

zig is bij hulpverleningsautoriteiten, overheid en organisaties van en voor mensen met een handicap.

Waar bij andere onderwerpen gericht op inclusief denken en doen nog wel eens discussie is (wel of niet toegankelijk vervoer, wel of niet toegankelijk onderwijs etc.) speelt dat bij veiligheid geen enkele rol. Immers, iedereen is voor veiligheid.

Deze denkwijze is door de Taskforce Handicap en Samenleving actief opgepakt en uitgedragen en is door BZK mede op de agenda gezet.

Mensen met een handicap worden zich (beter) bewust dat ook zij zelf een verantwoordelijkheid hebben met betrekking tot hun eigen veiligheid.

Borging

Zowel op lokaal als regionaal niveau worden door organisaties van en voor mensen met een handicap themabijeenkomsten georganiseerd.

Van de DVD zijn tot op heden ruim 2000 exemplaren verstuurd.

De DVD 'Niet bang maar voorbereid' is, zolang de voorraad strekt, te bestellen via de website www.handicapensamenleving.nl.

Meer informatie

www.handicapensamenleving.nl

www.crisis.nl

www.nietbangmaarvoorbereid.nl

www.rvarium.nl

Vervoer

Activiteit

Cursus buschauffeurs.

Wat is het?

Verplichte training bij een openbaar vervoerbedrijf om chauffeurs te trainen in het omgaan met reizigers met een handicap.

Met wie?

Connexxion, divisie Openbaar Vervoer Hilversum.
Stichting Perspectief, PIT (Perspectief in Training).

Op de foto met de klok mee: Karla Peijs, minister van V&W, een trainer van Perspectief, Hannie van Leeuwen, voorzitter Taskforce Handicap en Samenleving en Rob van Hulst, vice-voorzitter Connexxion.

Effect

De training aan chauffeurs wordt door mensen met een handicap gegeven. Met deze lesmanier wordt in combinatie met theorie en praktische voorbeelden een goede basis gelegd voor het omgaan met reizigers met een handicap. Minister Peijs was op 20 september 2006 in Nieuwegein aanwezig om samen met de eerste chauffeurs van Connexxion, die werden opgeleid om mensen met een beperking beter te kunnen helpen in de bus, een deel van de training bij te wonen. De reactie van de minister: "Ik vond het echt heel eng en een bijzondere ervaring om als blinde door het leven te gaan". De minister liet zich als 'tijdelijke blinde' begeleiden door een blinde man om in de bus te stappen. Ook de reactie van één van de opgeleide chauffeurs spreekt voor zich: "Deze dag heeft me meer zelfvertrouwen gegeven. Ik weet nu beter hoe ik moet omgaan met mensen met een beperking die bij me in de bus stappen. Het was een hele zinnvolle dag".

Aan het eind van de dag werden de eerste certificaten door voorzitter Hannie van Leeuwen aan de chauffeurs uitgereikt.

Borging

Connexxion, divisie Openbaar Vervoer gaat door met de trainingen totdat alle 6000 buschauffeurs zijn opgeleid.

Inmiddels is PiT door andere openbaar vervoerbedrijven gevraagd om een vergelijkbare cursus te geven. De praktische en gevarieerde aanpak blijkt aan te spreken.

Meer informatie

www.perspectief.org/pit/peijs.htm

www.perspectief.org/pit/OV.htm

www.handicapensamenleving.nl/nieuws/connexxion3/view?searchterm=peijs

Wonen

Activiteit

- Lezingen voor architecten.
- Bijeenkomsten 'Wonen is een werkwoord'.

Wat is het?

Lezingen voor architecten.

Op 18 september en 2 oktober 2007 sprak voorzitter Hannie van Leeuwen voor architecten op uitnodiging van het College bouw zorginstellingen (Bouwcollege). De lezingen waren toegespitst op de noodzaak van toegankelijkheid. Toegankelijkheid in verzorgingshuizen en verpleeghuizen, maar ook in de omgeving van woonvoorzieningen.

Hannie van Leeuwen sprak over de noodzaak van een mentaliteitsverandering op het gebied van toegankelijkheid. Bij iedereen, en met name onder architecten bij het ontwerp- en bouwproces. Zij verwoordde dit als volgt: "Gehandicapten en ouderen willen ook op bezoek kunnen gaan bij familie en vrienden. En net als iedereen willen ze boodschappen doen, een brief posten of uit eten gaan".

Met wie?

College bouw zorginstellingen.

Effect

Een aantal architecten liet weten dat toegankelijkheid een zaak is die grote aandacht behoeft: vanaf het programma van eisen tot en met de afronding van de uitvoering. Wel wordt benadrukt, dat ook tijdens de bouw van het oorspronkelijke ontwerp om een veelheid van redenen kan worden afgeweken. Hierop moet nauwlettend worden toegezien. De bijeenkomsten bieden uitzicht op vergrote aandacht van de ontwerpers-wereld voor de toegankelijkheid van bouwwerken. Dat geldt voor zowel de gebouwen zelf als voor hun relatie tot de omgeving.

Borging

Het uitreiken van de publieksprijs 'Best wonen en zorg voor ouderen', ingesteld door het Bouwcollege en LOC, is een jaarlijkse netwerkbijeenkomst en biedt daarmee een goede gelegenheid zowel aandacht te geven aan dit thema als onderwerp als aan de uitvoering van ontwikkelde ideeën.

Meer informatie

www.bouwcollege.nl

Wat is het?

Bijeenkomsten 'Wonen is een werkwoord'.

Door de Taskforce Handicap en Samenleving zijn twee bijeenkomsten georganiseerd rond het thema 'Wonen is een werkwoord'. Op 15 september 2006 werd de eerste bijeenkomst georganiseerd voor bewoners met een handicap. Niet alleen werd geïnventariseerd wat de problemen zijn, maar er werd vooral gekeken naar de oplossingsmogelijkheden.

Op 23 januari 2008 volgde de tweede bijeenkomst. Aan het begin van deze bijeenkomst werd de DVD 'Wonen is een werkwoord' getoond. Deze is in opdracht van de Taskforce Handicap en Samenleving gemaakt. Aan het woord komt een aantal mensen met een handicap en zij laten zien welke problemen zij ondervin-

den. Bijvoorbeeld iemand met een visuele beperking die de weg probeert te vinden als de bushalte is verplaatst. Of iemand bij wie domotica toepassingen in huis zijn geïnstalleerd, zodat zij zonder op te staan de deur kan openen. Hierna werden de problemen én oplossingsmogelijkheden van bewoners met een handicap besproken met vertegenwoordigers van gemeenten, woningbouwcorporaties en het ministerie van VROM. Wethouder wonen van Almere, Adri Duijvestein, was middagvoorzitter.

Met wie?

Stichting Perspectief.

Quintis.

Vilans.

Nederlands Centrum voor Totale Toegankelijkheid.

Effect

De bijeenkomsten van 15 september 2006 en 23 januari 2008 stonden in het teken 'hoe gewoon wonen eigenlijk voor iedereen zou moeten zijn, maar hoe ongewoon de maatregelen blijken te zijn als je een handicap hebt'. Hieruit bleek dat het 'inclusief denken en doen' binnen deze sector nog geen algemeen uitgangspunt is. Opnieuw is vastgesteld dat het maatwerkoplossingen zijn, die op lokaal niveau met directe betrokkenen tot stand komen.

Borging

De bijeenkomst op 23 januari 2008 heeft de mogelijkheid geboden om op lokaal niveau netwerken met woningbouwcorporaties op te zetten.

De DVD 'Wonen is een Werkwoord' is, zolang de voorraad strekt, te bestellen via de website www.handicapensamenleving.nl.

Meer informatie

www.perspectief.org

www.quintis.nl

www.vilans.nl

www.nctt.nl

Informatie

Informatie en voorlichting

Activiteit

Het doel van "Informatie en voorlichting" was om met 'Informatie als tekst uitleg te geven over vorderingen en resultaten van het op initiatief van de Taskforce Handicap en Samenleving ondernomen activiteiten'. Om dit te bereiken zijn diverse activiteiten ontwikkeld en zo breed mogelijk neergezet.

Wat is het?

In het Meerjarenprogramma 2004-2007 zijn in tekstblokken samenvattende teksten in begrijpelijke taal opgenomen.

Drie keer per jaar verscheen een rapportage met de voortgang van de activiteiten.

Alle jaarrapportages van de Taskforce Handicap en Samenleving zijn in begrijpelijke taal uitgegeven.

Op 11 november 2004 zijn in Nieuwspoort de leden van de Taskforce Handicap en Samenleving aan de pers gepresenteerd. Deze presentatie was in handen van Lucille Werner, ambassadeur van de Taskforce Handicap en Samenleving.

In diverse branchebladen zijn artikelen van en over de Taskforce Handicap en Samenleving verschenen.

Ook op radio en tv is aandacht besteed aan de Taskforce Handicap en Samenleving.

Aan huis-aan-huisbladen zijn thema-artikelen aangeboden en gepubliceerd.

Een overzicht van alle media-aandacht die er, in opdracht van of over de Taskforce Handicap en Samenleving is geweest, staat in bijlage 8.

Om een zo groot mogelijke groep van laaggeletterden te bereiken is een 'Alliantie' opgericht. Hierin zaten, naast de Taskforce Handicap en Samenleving, de Stichting Lezen & Schrijven, Bureau Eenvoudig Communiceren en het Landelijk Bureau Toegankelijkheid. Met de Alliantie zijn diverse activiteiten opgezet en uitgevoerd. Het accent lag hierbij op de toegankelijkheid van taal. Bij aanpassen van websites werd ook gelet op de technische toegankelijkheid. Een overzicht:

- Belastingdienst:
  - toegankelijk maken van websites;
  - toegankelijk maken van informatie.
- Week Chronisch Zieken 2005:
  - twee workshops tijdens het openingscongres over begrijpelijke informatie met als thema 'Kiezen kan!'.
- Politieke partijen en toegankelijke informatie van de verkiezingsprogramma's:
  - het CDA heeft een verkorte versie uitgegeven;
  - de PvdA heeft een 'hertaalde' versie gemaakt van 14 concrete ambities uit het verkiezingsprogramma. Daarnaast is er een gesproken inleiding en zijn 6 belangrijke punten uit het programma via een MP3-speler te beluisteren;
  - de ChristenUnie heeft het verkiezingsprogramma in luistervorm en in begrijpelijke taal beschikbaar;
  - de SGP zorgde voor een gesproken versie van haar verkiezingsprogramma;
  - D66 heeft het verkiezingsprogramma in MP3 beschikbaar;

- o de SP biedt het verkiezingsprogramma in twee verschillende luistervormen aan;
- o de VVD en Groenlinks hebben geen alternatief beschikbaar.
- 13 september 2007 Dag van de Duidelijkheid. Voorzitter Hannie van Leeuwen lanceerde de website www.tijdvoorduidelijkheid.nl.

Met wie?

Bureau Eenvoudig Communiceren.
Landelijk Bureau Toegankelijkheid.
Stichting Lezen & Schrijven.

Deze drie organisaties vormden samen met de Taskforce Handicap en Samenleving een 'Alliantie' op het terrein van begrijpelijke informatie.
Ministerie van BZK.

Lancering www.tijdvoorduidelijkheid.nl door Hannie van Leeuwen (l) in aanwezigheid van Margreet Dolman (m) en Tineke Wagner, Alfabetiseringsambassadeur (r). Foto: Marcel Terlouw.

Effect

Alle informatie van de Taskforce Handicap en Samenleving is voor iedereen toegankelijk.

Borging

Op deze wijze 'lees'baar maken dat begrijpelijk taalgebruik niet hetzelfde is als 'Jip en Janneke taal'.

Meer informatie

www.handicapensamenleving.nl/overons
www.eenvoudigcommuniceren.nl
www.lezenenschrijven.nl
www.tijdvoorduidelijkheid.nl
www.begrijpelijkeformulieren.nl

Het gebruik van nieuwe media

Activiteit

De website van de Taskforce Handicap en Samenleving:
www.handicapensamenleving.nl

Wat is het?

Vanaf de start beschikte de Taskforce Handicap en Samenleving over een website. Op deze website staat informatie over de Taskforce Handicap en Samenleving; wie dat zijn en wat zij doen. Verder zijn er de rubrieken 'agenda', 'nieuws', 'de praktijk' (o.a. goede voorbeelden) en 'partners'.

Met wie?

-

Effect

Gedurende de gehele looptijd werd de website geactualiseerd en werden nieuwe mogelijkheden toegepast.

De website werd jaarlijks gekeurd op toegankelijkheid en mocht, op basis van de toetsing, het logo 'Waarmerk drempelvrij.nl' voeren. Dat betekent dat de website op het moment van inspectie voldeed aan alle keuringseisen zoals vastgesteld in het normatief document van november 2006 door de Stichting Waarmerk drempelvrij.nl. De website voldeed aan de prioriteit 1 en 2 van de ijkpunten van de W3C.

In april 2006 werd de Leesvoor functie aan de website toegevoegd. Door deze functie aan te klikken, worden alle teksten op een webpagina voorgelezen.

Op 3 oktober 2006 verscheen de eerst digitale nieuwsbrief van de Taskforce Handicap en Samenleving met links naar de website. De nieuwsbrief verscheen tweemaandelijks, of bij belangrijk nieuws eerder, en was bedoeld voor de relaties van de Taskforce Handicap en Samenleving. Met korte en krachtige kopjes werd aangestipt wat de Taskforce Handicap en Samenleving in de afgelopen periode had gedaan. Een belangrijk uitgangspunt was dat in de nieuwsbrief de nadruk werd gelegd op de eigen activiteiten en initiatieven ontwikkeld door de Taskforce Handicap en Samenleving. Elk onderwerp kreeg een toelichting van hooguit drie regels onder de kopjes. Voor wie meer wilde weten en lezen was er een verwijzing naar de website van de Taskforce Handicap en Samenleving. Relaties van de Taskforce Handicap en Samenleving reageerden positief op het instrument.

In totaal verschenen er 12 nieuwsbrieven met de volgende onderwerpen:

- **Nieuwsbrief nr. 1 van 26 september 2006**
Items: 'Chauffeurs met een toegankelijkheidscertificaat', 'Aandachtspunten in de verkiezingsprogramma's' en 'Wij doen mee, jij ook'.
- **Nieuwsbrief nr. 2 van 6 november 2006**
Items: 'Design for All: maak het begeerlijk', 'Jongeren met een handicap' en 'Toegankelijke openbaar vervoer: een illusie?'.
- **Nieuwsbrief nr. 3 van 7 december 2006**
Items: 'Handicap stelt eisen aan hulpverlening bij rampen', 'Stembureaus slecht toegankelijk' en 'Speciale aandacht gevraagd'.

- **Nieuwsbrief nr. 4 van 19 maart 2007**
Items: 'Praat met de raad over toegankelijkheid', 'Een radicale omslag is nodig in het denken over gehandicapten' en 'Levendige discussie over handicaps in Meerlo-Wanssum'.
- **Nieuwsbrief nr. 5 van 16 april 2007**
Items: 'Belastingdienst maakt het nog makkelijker', 'Horeca laat 12% van de omzet lopen' en 'Hoe toegankelijk zijn culturele instellingen?'.
- **Nieuwsbrief nr. 6 van 22 mei 2007**
Items: 'Rvarium® op IVIC groot succes', 'Taskforce biedt workshop op VNG Congres 5 juni', 'Mis(s) Verkiezing tweede editie' en 'Wonen is een werkwoord'.
- **Nieuwsbrief nr. 7 van 12 juni 2007**
Items: 'Nominatie voor de Taskforce Handicap en Samenleving', 'Burgemeesters onder de indruk' en 'Nijmeegse wethouders en gehandicapte jongeren'.
- **Nieuwsbrief nr. 8 van 4 juli 2007**
Items: 'Prijs voor de Taskforce Handicap en Samenleving!' en 'Doven en slechthorenden kunnen ook dit jaar weer genieten van de Parade'.
- **Nieuwsbrief nr. 9 van 17 augustus 2007**
Items: 'Hans Dijkstal opent Parade' en 'Soest pakt calamiteitenbestrijding gehandicapten op'.
- **Nieuwsbrief nr. 10 van 26 oktober 2007**
Items: 'Jongeren project 'Ben jij gek?!'', 'Toegankelijkheid voor architecten', 'Zorgtoerisme is een groeimarkt' en 'Hannie van Leeuwen ontvangt een prijs'.
- **Nieuwsbrief nr. 11 van 22 november 2007**
Items: 'Jaarverslag Taskforce Handicap en Samenleving', 'Betere toegankelijkheid voor websites', 'Internationale aandacht voor de Taskforce Handicap en Samenleving' en 'Campagne 'Denk Vooruit'.
- **Nieuwsbrief nr. 12 van 21 februari 2008**
Items: 'Boekje 'Wij praten mee, jij ook'', 'Lesbrief voor brandweer van NIFV' en 'De Taskforce Handicap en Samenleving stopt per 1 april 2008'.

Vanaf oktober 2006 werd een verhoging in het aantal bezoekers aan de website geregistreerd. Een rechtstreeks verband met de digitale nieuwsbrief is moeilijk aan te tonen, maar hier lag zeker een relatie.

De meeste bezoekers aan de site van de Taskforce Handicap en Samenleving raadpleegden meerdere pagina's en documenten. Dat betekende dat de interesse van de bezoeker kennelijk werd gewekt bij binnenkomst en ook werd vastgehouden. Bijlage 9 geeft een overzicht van het aantal bezoekers per maand en het aantal pagina's dat per bezoeker werd geraadpleegd.

Borging

De website blijft tot 1 januari 2009 in de lucht.

Meer informatie

www.handicapensamenleving.nl

BOEKJE 'WIJ PRATEN MEE, JIJ OOK'

De Taskforce Handicap en Samenleving heeft het boekje 'Wij praten mee, jij ook' uitgegeven. Het bevat beschrijvingen van inspirerende debatten in gemeenten. Doel van de debatten is een mentaliteitsverandering van mensen met een handicap te bevorderen en te zorgen dat zij de regie in eigen hand nemen om verandering in hun gemeente tot stand te brengen.

Hannie van Leeuwen, voorzitter Taskforce Handicap en Samenleving: 'De debatten laten zien dat het leven meer is dan zorg en welzijn!'

[lees verder](#)

LESBRIEF VOOR BRANDWEER VAN NIFV

Het Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid Nibra heeft de lesbrief 'Brandweerbijstandverlening aan verminderd zelfredzame personen' uitgegeven. Dit in samenwerking met de Taskforce Handicap en Samenleving en het Rvarium. De lesbrief is bedoeld voor brandweerpersoneel.

[lees verder](#)

DE TASKFORCE HANDICAP EN SAMENLEVING STOPT PER 1 APRIL 2008

De Taskforce Handicap en Samenleving beëindigt zijn werkzaamheden op 31 maart 2008. De website is nog wel te bezoeken tot 31 december 2008.

[lees verder](#)

Digitale nieuwsbrief van de Taskforce Handicap en Samenleving.

Effecten van ict voor mensen met een handicap

Activiteit

Kwaliteitsmodel Websites.

Wat is het?

Internet moet voor iedereen toegankelijk zijn. Daarbij gaat het niet alleen om de technische toegankelijkheid, maar even zozeer om de taaltoegankelijkheid.

Met wie?

Landelijk Bureau Toegankelijkheid.
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
Ministerie van Economische Zaken.
MKB-Nederland.
VNO-NCW.
Viziris.

*Lancering www.kwaliteitsmodel.nl, met medewerking van Harry Vollaard (Rabobank), Stephen Hay (Cinnamon), Gerlach Cerfontaine (Taskforce Handicap en Samenleving) en Wijnand Jongen (Thuiswinkel.org) (v.l.n.r.).
Foto: Raul Ridderhof.*

Effect

Op 8 oktober 2004 pleitte het Taskforcelid Gerlach Cerfontaine tijdens een Rondetafelconferentie voor een verplichting (een code) voor bedrijven om hun websites toegankelijk te maken voor mensen met een handicap. Zijn uitspraak hierover werd positief ontvangen.

Samen met het Landelijk Bureau Toegankelijkheid werd op 23 maart 2005 een (inter)actieve vervolgbijeenkomst georganiseerd in het kader van 'Drempels Weg'. Het doel van deze bijeenkomst was een vervolg te geven aan de invulling van de code. Dit leidde tot de 'Code Webtoegankelijkheid'.

Op 30 juni 2006 stelde het kabinet het 'Besluit Kwaliteit Rijksoverheidwebsites' vast. Dit besluit en de code vulden elkaar aan. Geredeneerd vanuit de gedachte dat het zowel overbodig als verwarrend was wanneer er verschillende modellen zouden bestaan, werd contact gezocht met de ministeries van BZK en EZ. De goede samenwerking tussen beide ministeries en de Taskforce Handicap en Samenleving resulteerde in het 'Kwaliteitsmodel Websites'.

Op 8 november 2007 is het 'Kwaliteitsmodel Websites' door Gerlach Cerfontaine officieel in gebruik genomen door het lanceren van de website www.kwaliteitsmodel.nl. Dit gebeurde tijdens het 10^e congres e-Nederland. Bedrijven, overheid en organisaties worden opgeroepen om bij vernieuwing of grondige verbouwing van hun website dit model te volgen. Een website, gebouwd volgens dit kwaliteitsmodel, biedt allerlei economische voordelen en is bovendien toegankelijk voor iedereen. Daarnaast biedt het model ook andere voordelen. Zo is de website sneller dan doorgaans gebruikelijk en is het beheer eenvoudiger. De website wordt daarnaast beter gevonden door zoekmachines en is gericht op toekomstige ontwikkelingen zoals mobiele toepassingen. Het gebruik van het model is gratis.

Borging

Het 'Kwaliteitsmodel Websites' is een groeimodel, waarvan de ontwikkeling in gang is gezet. De website www.kwaliteitsmodel.nl is ondergebracht bij de Servicedesk Webrichtlijnen, onderdeel van het ICTU-programma Overheid heeft *Antwoord*©. Op deze website worden ook praktijkvoorbeelden getoond.

Meer informatie

www.kwaliteitsmodel.nl

EEN INHOUDELIJKE TERUGBLIK

In de beschreven projectperiode is veel opgepakt. Zowel voor de leden als voor het bureau bood dat een goede mogelijkheid voor ervaringen en waarnemingen. Maar ook voor het vinden van een antwoord op de vraag wanneer een activiteit al dan niet geslaagd is of aanslaat.

Onderstaand is een aantal ervaringen en waarnemingen beschreven zoals die op de Taskforce Handicap en Samenleving zijn overgekomen. Er wordt geen volledigheid gesuggereerd.

1. **Kansen, kansen en een enkele bedreiging!**

De Taskforce Handicap en Samenleving heeft het accent gelegd op de praktische aanpak. Er zijn geen convenanten of bestuurlijke akkoorden getekend. Door de praktische aanpak in combinatie met creativiteit blijkt er veel mogelijk te zijn. 'Inclusief beleid' klinkt als een containerbegrip. De praktijk bewijst dat inclusief denken en doen niet duurder (als het goed gebeurt eigenlijk goedkoper!) is, maar dat het een manier van denken is. Een denkwijze die zowel van mensen zonder handicap als mensen met een handicap aandacht verdient.

Een essentiële voorwaarde is dat de Taskforce Handicap en Samenleving altijd de organisaties heeft betrokken die al een rol speelden.

2. **Van lokaal naar landelijk!**

De Taskforce Handicap en Samenleving heeft verschillende landelijke initiatieven kunnen nemen omdat zij hiervoor op lokaal niveau al het nodige in gang had gezet.

Voorbeelden zijn: rampen en handicap (De Bilt), toegankelijkheid stemproces (Uithoorn), toerisme en handicap als economische kracht (Zuidwest Friesland).

Het Biltse onderwerp rampen en verminderde zelfredzaamheid is door het ministerie van BZK opgepakt en geëvalueerd. Op basis hiervan is besloten om gedurende drie jaar inhoudelijk, financieel en organisatorisch een vervolg aan dit onderwerp te geven.

Het Uithoornse initiatief heeft geleid tot een agendering van het onderwerp via de Commissie Korthals Altes in het regeringsstandpunt op het eindrapport van deze commissie.

De regionale Friese activiteit heeft niet alleen in Zuid Limburg aandacht gekregen maar heeft voor de belangenorganisaties als Koninklijk Horeca Nederland en RECRON de noodzaak bevestigd om hierin te investeren omdat het een groeimarkt is. Het is belangrijk geweest om (ogenschijnlijk bescheiden) initiatieven te vertalen in een inhoudelijke landelijke aanpak met een politieke uitstraling. Dat is een effectieve werkwijze gebleken.

3. **Beeldvorming in en van de sector zelf**

Verschillen tussen mensen met een handicap

Toegankelijkheid wordt vaak geassocieerd met de fysieke toegankelijkheid van mensen met een rolstoel, rollator of scootmobiel. Fysieke toegankelijkheid van gebouwen is echter maar één aspect van toegankelijkheid. Ook mensen met astma, visueel gehandicapt, verstandelijk gehandicapt of laaggeletterden hebben baat bij toegankelijkheid. En dat betekent dan dat

gebouwen rookvrij moeten zijn, dat het internet en de bewegwijzering toegankelijk zijn.

Dit stereotype beeld is moeilijk te doorbreken omdat handicaps zonder hulpmiddelen niet of minder zichtbaar zijn.

Deze ervaring heeft de Taskforce Handicap en Samenleving geleerd dat een brede vertegenwoordiging de platforms een andere positie in de lokale samenleving geeft. Een brede vertegenwoordiging is meestal (nog) niet gerealiseerd binnen een platform.

Beeld van mensen met een handicap van zichzelf

Het is onze waarneming dat de beeldvorming van de sector zelf niet altijd positief is. Het blijkt dat veel mensen met een handicap zichzelf zien als iemand die zorg nodig heeft. Mensen met een handicap zien zichzelf minder als burger met kansen en een positie.

Dit heeft een link met activiteiten in het kader van 'empowerment'.

Mensen met een handicap zouden zichzelf moeten uitdagen zich niet te snel in een afhankelijke positie te plaatsen en zich niet alleen te richten op de voorzieningen. De kennis, kunde en vaardigheid van het individu als burger dient centraal te staan.

Dit heeft als effect dat ook bestuurders zich bewust worden van de kennis, kunde, kracht en vaardigheid van mensen met een handicap.

4. Meer aandacht nodig voor 'inclusief denken en doen'

Platforms moeten gestimuleerd worden hun positie, kennis en kunde in de gemeente nog meer te gebruiken om te toetsen welke effecten het beleid heeft voor mensen met een handicap. Er zijn al veel goede voorbeelden, maar dit moet nog meer worden opgepakt. Platforms kunnen lokale initiatieven toetsen op een inclusieve visie en meedenken binnen de gemeente. Platforms moeten gestimuleerd worden een visie te ontwikkelen zodat zij over een afgerond referentiekader beschikken.

5. Noodzaak tot nog meer samenwerking!

In Nederland zijn op lokaal en regionaal niveau professionele ondersteuningsorganisaties werkzaam. Het gaat om het Programma Versterking CliëntenPositie (Programma VCP), Zorgbelang Nederland, het GGz netwerk en MEE. De Taskforce Handicap en Samenleving pleit ervoor dat er meer wordt samengewerkt en dat er van elkaar wordt geleerd.

De Taskforce Handicap en Samenleving heeft de onderlinge samenwerking gestimuleerd en er voor gezorgd dat er dwarsverbanden werden gelegd. Het individu met een handicap is niet gebaat bij een ondoelmatige ondersteuning op lokaal niveau.

6. Hoe spelen wij Stratego?

Strategisch inzicht, inzicht in bestuurlijke verhoudingen, het opzetten en onderhouden van netwerken zijn noodzakelijk om vooruit te komen. De lokale platforms en ondersteuningsorganisaties dient de mogelijkheid te worden geboden om daarin nog meer bedreven te raken. De Taskforce Handicap en Samenleving heeft gemerkt dat deze kennis nog bescheiden aanwezig is. Wil op lokaal niveau het platform een gelijkwaardige gesprekspartner zijn, dan moet deze achterstand ook bij professionele ondersteuners worden ingehaald.

7. Debatten als handvat voor inclusief denken en doen!

In de afgelopen jaren is het organiseren van en actief deelnemen aan debatten door lokale platforms opgepakt. Voorafgaand aan het debat krijgen deze platforms een training 'Overtuigend (in)spreken'. De trainingen en debatten zijn een goed instrument gebleken voor platforms om zich te profileren en om de samenleving te laten zien hoe eenvoudig inclusief denken en doen kan zijn. De Taskforce Handicap en Samenleving heeft aan de platforms dit instrument beschikbaar gesteld, zij het (gelet op de beschikbare middelen) nog in een te bescheiden opzet om de achterstanden in kennis in te lopen.

8. De GGz-sector is moeilijk te betrekken

Eerder heeft de Taskforce Handicap en Samenleving er al op gewezen dat de GGz-sector buitengewoon moeilijk te betrekken is. Het gaat om de organisaties van mensen met psychische handicaps. Aantoonbaar zijn er initiatieven genomen die helaas niet tot effect en een vergrote betrokkenheid hebben geleid. Zo is het succesvolle project 'Ben jij gek?!' niet tot stand gekomen door betrokkenheid van organisaties van mensen met een psychische handicap.

9. Beter werk met een netwerk

Onder andere platforms, ondersteuningsorganisaties en gemeenten moeten worden gestimuleerd meer te netwerken. Dit vergroot de kansen en de praktische mogelijkheden. Netwerken brengt mensen, kennis en kunde bij elkaar en zorgt voor synergie. Ook moet de sector meer kennis nemen van bestuurlijke verhoudingen, bestuurlijke inrichting van Nederland en de bestuurlijke machtsverhoudingen.

De Taskforce Handicap en Samenleving heeft ervaren dat het actief netwerken nog te bescheiden wordt opgepakt door de lokale platforms en dat de ondersteuning in deze verbeterd moet worden.

10. Uitbreiding van de Wet gelijke behandeling

Recent zijn wonen en onderwijs toegevoegd aan de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte. Mensen met een handicap verwachten dat het huidige kabinet de woorden uit het coalitieakkoord binnen de gestelde periode in daden omzet, waardoor ook op het terrein van goederen en diensten van gelijke behandeling sprake zal zijn. De overheid dient immers via wetgeving de voorwaarden voor participatie te stellen.

11. Een Wmo-raad is niet hetzelfde als een platform

Er zijn gemeenten die platforms opheffen of die overwegen dat te gaan doen nu er een Wmo-raad is ingesteld. Dat vindt de Taskforce Handicap en Samenleving geen verstandige keuze. Een lokaal platform heeft een bredere taak vanuit een visie op het inclusief denken en doen. De Taskforce Handicap en Samenleving pleit er voor dat het lokale platform actief betrokken wordt én blijft bij de lokale invulling van het gehandicaptenbeleid.

De Wmo-raad is overwegend betrokken bij zorg en welzijn. De Wmo draagt uiteraard bij aan de participatie van alle doelgroepen op lokaal niveau. Inclusief beleid dat ook betrekking heeft op toegankelijkheid, bereikbaarheid, goederen en diensten, enzovoort, noodzaakt tot de inbreng van het lokale platform.

12. Het netwerk van de leden werkt

De leden hebben hun netwerk en contacten ingezet om initiatieven te nemen, onderwerpen te agenderen en betrokken te zijn bij de uitvoering van activiteiten. Deze werkwijze heeft goed gewerkt. Vooral deelname van leden aan activiteiten waarbij andere organisaties waren betrokken, betekende het koppelen van verschillende netwerken uit verschillende maatschappelijke terreinen.

13. Er zijn nieuwe onderwerpen gekozen

De Taskforce Handicap en Samenleving heeft naast de 'traditionele' onderwerpen als vervoer, onderwijs en wonen gekozen voor minder voor de hand liggende onderwerpen. Zo zijn activiteiten ontwikkeld vanuit Design for All, cultuur, T-Tour en veiligheid bij rampen. Deze benadering gaf de mogelijkheid om te laten zien wat het betekent als inclusief denken en doen op ruime schaal wordt toegepast. Een belangrijk element hierbij was ook om de economische belangen en effecten in beeld te krijgen. Essentieel hierbij is de beeldvorming. Zo was het voor horecaondernemers in het kader van de T-Tour nieuw om individuele mensen met een handicap te zien als klant voor hun restaurant, café of uitgangsegelegenheid. De ondernemer ging zich realiseren dat mensen met een handicap ook een partner kunnen hebben en kinderen en dat je dat kunt vertalen in omzet. Een vergelijkbare gedachte speelde ook bij twee grootwinkelbedrijven: een breder gangpad tussen de schappen kost verkoopruimte, maar dit verlies wordt ruimschoots gecompenseerd door meer klanten met een rollator, rolstoel, buggy, kinderwagen, etc. De ervaring heeft geleerd dat de macht van het getal (15% van de Nederlanders heeft een handicap) in combinatie met een economische benadering tot groter commitment van bedrijven leidt.

BORGING

Vanaf de start van de Taskforce Handicap en Samenleving is een strategie gevoerd waarbij ogenschijnlijk geen nieuwe activiteiten werden ontwikkeld. Nadrukkelijk is ervoor gekozen om uit te gaan van hetgeen er al aanwezig is. De redenen hiervoor zijn dat:

- Het opzetten van nieuwe activiteiten zou suggereren dat er op het gebied van gehandicaptenbeleid nog niets was ondernomen en dit was zeer zeker niet het geval;
- Met het halverwege overdragen van activiteiten veel tijd was gemoeid en dat was dus niet efficiënt. Ervaringen hebben ook geleerd dat het overdragen van activiteiten aan anderen extra tijd vergt en dat er dus extra geld beschikbaar moest komen wat er vaak niet was;
- De mate van betrokkenheid hierdoor wordt vergroot wat heeft geleid tot nieuwe samenwerkingsvormen;
- Door de activiteiten op lokaal niveau te concentreren en met lokale platforms in vele gemeenten samen te werken, was er ruimte voor de '*couleur locale*';
- Gekozen werd voor concrete activiteiten en niet voor de uitvoering van (veelal) dure onderzoeken.

Het vernieuwende van de Taskforce Handicap en Samenleving zat eerder in het leggen van contacten tussen organisaties zodat bestaande initiatieven konden leiden tot nieuwe combinaties.

Dit is een succesvolle strategie gebleken zodat partijen zich positiever opstelden en bereid waren actief mee te doen.

Kijkend naar de organisaties met wie de Taskforce Handicap en Samenleving samenwerkte, zijn drie clusters aan te wijzen:

1. Landelijke gehandicaptenorganisaties, inclusief het Programma VCP;
2. VNG en individuele gemeenten;
3. Brancheorganisaties van vervoer, brandweer, onderwijs, etc.

De Wmo heeft het accent op het lokale niveau alleen maar versterkt. Dat veronderstelt blijvende samenwerking met (de leden van) de VNG, de landelijke organisaties van mensen met een handicap en het Programma VCP. Aangetekend wordt dat de (achterbannen van) GGz-organisaties zich de afgelopen jaren te bescheiden hebben opgesteld in het invullen van samenwerken.

Kijkend naar de afgelopen vier jaren wordt vastgesteld dat op thema inhoudelijk is samengewerkt met relevante organisaties. Deze samenwerking is nog effectiever geworden omdat de Taskforce Handicap en Samenleving als netwerkorganisatie verschillende partijen aan elkaar heeft gekoppeld die aanvankelijk elkaar niet kenden. Dat is o.a. gebeurd bij de thema's '*debatten*', '*rampen*', '*recreatie*', '*nieuwe media*' en '*bus 1202*'.

Op deze wijze bieden deze contacten nieuwe vormen van samenwerking die ook effecten op de borging hebben.

